

Juridiska sekretariatet
Johan Forsberg, jurist

Ändring i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2017:7) om kemiska produkter och biotekniska organismer - genomförande av nya RoHS-undantag

Bakgrund

Det aktuella förslaget syftar till att implementera fyra undantag enligt RoHS-direktivet i svensk rätt.

RoHS-direktivet¹ begränsar användningen av ett antal ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning. Huvudregeln är att bly, kadmium, kvicksilver, sexvärt krom samt flamskyddsmedlen PBB och PBDE inte får förekomma mer än i vissa angivna koncentrationer. Direktivet började tillämpas den 2 januari 2013 men det finns övergångsbestämmelser för olika produktkategorier². Bestämmelserna ska tillämpas på medicintekniska produkter som släpps ut på marknaden från och med den 22 juli 2014, på medicintekniska produkter för in-vitro diagnostik som släpps ut på marknaden från och med den 22 juli 2016 och på industriella övervaknings- och kontrollinstrument som släpps ut på marknaden från och med den 22 juli 2017 (artikel 4.3).

Det finns möjligheter att söka undantag från kraven i direktivet. Ansökningar om undantag utreds innan beslut fattas, se nedan under "samråd". Beslutade undantag förs sedan in i bilagor till direktivet, i detta fall bilaga III.

Hur långa undantagen får vara anges i artikel 5.2. Giltighetstiden ska som längst vara:

- för kategorierna 1 – 7 och 10 i bilaga I, fem år från den 21 juli 2011, och
- för kategorierna 8 – 9, sju år från de tillämpliga datum som fastställs i artikel 4.3.
- för kategori 11, fem år från den 22 juli 2019.

Kommissionen har beslutat om fyra ändringsdirektiv som innehåller undantag för medicintekniska produkter och övervaknings- och kontrollinstrument.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning. Direktivet är implementerat genom förordning (2012:861) om farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning, samt Kemikalieinspektionens föreskrifter.

² Det finns elva produktkategorier vilka anges i bilaga I till direktivet

De föreslagna ändringarna innebär att ändringsdirektiven kommer att vara implementerade senast 20 november 2018.

Förslagen

1. Undantag för kadmium och bly i filterglas och glas som används för reflektansstandarder.³

De substitutionssätt som finns tillgängliga erbjuder inte tillräcklig avgränsningsprestanda i alla tillämpningar, eller är inte tillräckligt tillförlitliga. Undantaget finns i punkt 13.b förlängs avseende kategorierna 8, 9 och 11. Undantaget har också lagts till punkterna 13.b.I – III, som avser vissa applikationer av kadmium och bly i kategorierna 1 – 7 och 10.

2. Undantag för bly i lagerskålar och bussningar till kompressorer innehållande kylmedel⁴.

Bly används i lager i kylkompressorer som är hermetiskt slutna för att förhindra läckage av kylmedel. Bly ger låg friktion i lagret efter som det fungerar som ett solitt smörjmedel som smörjningen skulle vara otillräcklig. Även om blyfria lager är bärkraftiga, kan de ändå inte tillförlitligt ersätta blylager i kompressorer innehållande kylmedel med en nominell eltillförsel på 9 kW eller mindre.

Undantag 9.b är ett befintligt undantag som förlängts avseende kategori 8, 9 och 11. Punkten 9.b.1 läggs till avseende kategori 1.

3. Undantag för bly i vitt glas för optiska ändamål.⁵

Blyfritt optiskt glas i alternativa utföranden finns i form av blyfritt glas, plastlinser och i utföranden för alternativ utrustning. Ändå saknar dessa alternativ flera egenskaper och kombinationsmöjligheter i jämförelse med blybaserat glas.

I de fall där det varit förhållandevis enkelt att hitta substitut har så redan skett och dessa används nu. Alternativ till återstående tillämpningar är ännu inte tillgängliga. Därför är det i allmänhet inte möjligt att ersätta materialet i alla tillämpningar. Det befintliga undantaget i punkt 13.a förlängs därför.

³ Kommissionens delegerade direktiv (EU) 2017/1009 av den 13 mars 2017 om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen, av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för kadmium och bly i filterglas och glas som används för reflektansstandarder.

⁴ Kommissionens delegerade direktiv (EU) 2017/1010 av den 13 mars 2017 om ändring, för anpassning till den tekniska utvecklingen, av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för bly i lagerskålar och bussningar till vissa kompressorer innehållande kylmedel

⁵ Kommissionens delegerade direktiv (EU) 2017/1011 av den 15 mars 2017 om ändring, mot bakgrund av den tekniska utvecklingen, av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för bly i vitt glas för optiska ändamål

4. Undantag för användning av kadmium i färgväxlande lysdioder för användning i displaysystem⁶

Genom punkt 39 undantogs användningen av kadmium i färgväxlande lysdioder för belysning och displaysystem från förbudet till och med den 1 juli 2014.

Färgväxlande lysdioder med kvantprickar har visat sig ha fördelar jämfört med tidigare teknik i fråga om energieffektivitet och färgprestanda. Det övergripande resultatet av användning av kadmiumbaserade kvantprickar i bildskärmar är positivt tack vare deras lägre energiförbrukning jämfört med dagens tillgängliga alternativa tekniker. De sammanlagda negativa miljö- eller hälsokonsekvenser eller konsekvenser för konsumentssäkerhet som orsakas av substitution av kadmiumbaserade kvantprickar i bildskärmar kommer sannolikt att vara större än de sammanlagda fördelar för miljö, hälsa och konsumentssäkerhet som en sådan substitution kan medföra.

Användning av kadmiumselenid i nanokristallina kvantprickar av halvledarmaterial för transformering av displaybelysning bör därför undantas från förbudet under en period av två år.

Konsekvensutredning

Syfte med förslaget

Syftet med förslaget är att införliva fyra förnyade undantag till RoHS-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU) i svensk rätt. Generellt måste en begäran om undantag kunna motiveras på ett av följande sätt:

- Substitution är tekniskt ogenomförbar, d.v.s. ett material eller teknisk lösning som kan ersätta det specifika ämnet behöver upptäckas eller utvecklas.
- Substitut som finns är inte tillförlitliga, d.v.s. om ett substitut används kommer livslängden för den elektroniska apparaten sannolikt minska.
- Negativa konsekvenser för miljö, hälsa och konsumentssäkerhet av substitution överväger nyttorna.

Behovet av de specifika undantagen framgår av de utredningar som gjorts av konsulter på uppdrag av EU-kommissionen som underlag för kommissionens beslut.⁷

Alternativa lösningar

RoHS-direktivet är ett så kallat fullharmoniserat direktiv. Fullharmoniserande EU-direktiv lämnar i princip inget utrymme för nationella avvikelser. Direktivet måste implementeras så att dess syfte uppnås i hela EU. De aktuella undantagen gäller spe-

⁶ Kommissionens delegerade direktiv (EU) 2017/1975 av den 7 augusti 2017 om ändring, för anpassning till den vetenskapliga och tekniska utvecklingen, av bilaga III till Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller undantag för användning av kadmium i färgväxlande lysdioder för användning i displaysystem

⁷ http://ec.europa.eu/environment/waste/rohs_eee/studies_rohs1_en.htm (rapport 7 och 10)

cifika tekniska applikationer, och de bör implementeras ordagrant för att undvika felaktigheter. Detta är också i enlighet med hur tidigare undantag implementerats. Vi ser därför inget behov av att identifiera alternativa lösningar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Förslaget bygger på fullharmoniserade EU-bestämmelser, se ovan.

Berörda

Berörda av förslaget är framför allt företag som tillverkar, importerar eller distribuerar varor som omfattas av de förlängda undantagen. Hur många företag i Sverige som påverkas är svårt att uppskatta. Av konsultrapporterna framgår att det är fyra företag som står bakom ansökningarna om undantag och utöver det har några företag i samrådsprocessen på EU-nivå redovisat behov av undantagen. Inget av de aktuella företagen är svenskt. Däremot torde ett flertal svenska företag påverkas i rollen som distributörer av varor som omfattas av undantagen⁸. Vi saknar dock underlag för att uppskatta hur många svenska distributörer som berörs och ser inte att det finns tillräckliga motiv för att genomföra en utredning av detta.

Identifierade konsekvenser

Eftersom ingen alternativ lösning har identifierats kommer i det följande förslaget jämföras med alternativet att undantagen inte förlängdes. Om undantagen inte förlängdes innebär det att de företag som tillverkar, importerar eller distribuerar varor som omfattas av undantagen måste sluta med detta vid en tidigare tidpunkt. Om möjligheten att använda de begränsade ämnena i de specifika applikationerna försvinner kan det innebära att företagen måste använda substitut med sämre funktion eller om substitut helt saknas sluta med produktionen/importen/försäljningen. Det skulle innebära lägre vinster för företagen och även förlorade värden för konsumenterna av varorna.

Undantagen ska införas på samma sätt i hela EU och för alla företag vilket innebär att vi bedömer att förslagen inte har någon särskild effekt på konkurrensförmåga eller att någon särskild hänsyn behöver tas till små företag. Förslaget har ingen påverkan på företagens administrativa kostnader.

Tidpunkt och informationsinsatser

Ikraftträdande för bestämmelserna planeras till 20 november 2018.

Ansökningarna om undantag från RoHS-direktivet har tillgängliggjorts för samråd av den konsult som på kommissionens uppdrag utvärderat ansökningarna. Berörda aktörer har sannolikt tagit del av informationen på ett tidigt stadium.

Normalt vid föreskriftsändringar är att de meddelas på Kemikalieinspektionens webbplats samt i Kemikalieinspektionens nyhetsbrev. De aktuella ändringarna bedöms inte vara av sådant intresse att det finns behov av ytterligare informationsinsatser.

⁸ Undantagen omfattar bland annat kompressorer som kan ingå i kylskåp och AC-utrustning samt optiska komponenter som kan ingå i olika typer av kameror.

Samråd

Samråd har skett på EU-nivå i enlighet med bestämmelserna i RoHS-direktivet för hur nya undantag beslutas (artikel 5). Intressenter har ansökt om undantag, varefter kommissionen har beställt en konsultstudie som har inkluderat en offentlig konsultation. Därefter har kommissionens förslag skickats för synpunkter till medlemsländerna innan de har beslutats av kommissionen.